

Horváthy Péter**ESZTERGOMI TANÁROK – ANNO...****HEIL-HUBA FERENC (1910–1983)**

Pécsett, az alagút után, a Mecsek irányába fordulva, egy földszintes házhoz vezet a meredek utca. Kedves, mosolygós arcú hölgy nyit ajtót: Heil Franciska, Heil Ferenc esztergomi rajztanár lánya. A nagyszobán áthaladva az ebédlőbe vezet. Festő házához illően, a fal telis-teli képekkel. A meleg, sárgás színek gyermekkorom világát idézik: ez itt a Lépcső utca, az meg a Bajcsy-Zsilinszky út kanyarja, a Szenttamás felől nézve. Középen Feri bácsi önarcképe.

Az ebédlőasztalnál ezüstös hajú, sovány, idősebb hölgy ül: Franciska néni, Heil Feri bácsi özvegye. Először őt kérdezem.

Férjem Bácskában született. Édesapja – jó kiállítású, fess ember – vasutas volt. A Monarchia összeomlása után Pestre menekültek. Ferit a kezdettől fogva vonzotta a rajz, a festés. Érettségi után Glatz Oszkár tanítványa lett a főiskolán. Ha tehette, még szünetidőben is festett – bár olajra nem nagyon tellett. Egyik vakáció alatt például a pécsi Szent Mór kápolna restaurálásánál segítkezett.

Diplomaszerzés után hét évig maradt állás nélkül. Nehéz volt a fiatalok sorsa a harmincas évek gazdasági válsága idején. Mindenki úgy élt, ahogy tudott: vagonkirakás, hólapátolás, magán-tanítványok – mikor mi akadt. 1938-ban – az utolsó békeévben – kapott végre állást az esztergomi Ferences Gimnáziumban.

Végre anyagi biztonságba érve (hittük), összeházasodtunk. Férjem asztmája miatt nem a városban, hanem kinn, a Kettőspincénél kerestünk lakást. Nem tartott sokáig a békés polgári élet: jött a háború. Franciska lányunk 1941-ben született. Ferit behívták. Mikor már nagyon közeledett a front, kijött értünk Richárd atya: féltett az oroszoktól. „Ideiglenes szállásként” saját igazgatói szobáját ajánlotta fel. Csakhát a mi „ideiglenes” helyzetünk (is) sokáig tartott: 30 évig laktunk a Ferences Gimnáziumban.

Férjem 1945 végén került haza lengyelországi,

majd belgumi hadifogságából. Mikor a pap-tanárokat szétzavarták és a gimnáziumot bezárták, Feri előbb Kenyérmezőre került, a Bányagépipari Technikumba, majd a Gépipari Technikumban tanított rajzot és műszaki rajzot.

Csendes, megfélemlített kisváros volt Esztergom abban az időben. Éltünk, összehúзва magunkat, ahogy tudtunk. Sárgaikkal, Kocsis Lajosékkal, Czérna Irmával barátkoztunk. Feri a tanítás mellett a kultúrotthon Képzőművész Körét is vezette. Külföldi nyaralásról, tanulmányútról álmodni se lehetett akkoriban. Az év legszebb időszaka a nyári képzőművészeti tábor volt – mutatja Franciska néni a falon függő soproni Tűztornyot, patakrészletet, a Bodrog csónakjait, a tokaji Tisza-kanyart. Elmélázik kicsit, kedves arcán mosoly suhan át.

Kilépek az apró kertbe, az ebédlő elé. A lábunknál a Székesegyház tornyai, mögötte Pécs városa. A beszélgetést Franciskával – kamaszkorom zongoratanárával – folytatom.

1956-ban – hiába szabódott – édesapámat Horváth Dezsővel együtt a Nemzeti Tanácsba delegálták a pedagógusok. Aztán, mikor a szovjet tankok mögé bújva visszasettenkedtek a kommunisták, megkezdődött a felelősségre vonás. Nekünk „szerencsénk” volt: édesapámat „csak” az állásából rúgták ki. Három évig maradt munka nélkül. (De a Képzőművész Kör vezetését ekkor se adta fel.) Azután Cinkótán kapott állást. Szeretett a 12 osztályos iskolában tanítani. Csak hát az utazás... reggel 4-kor szaladni a vasúthoz... este, hazaérve meg a Képzőművész Kör... A hatvanas években helyezték végre vissza Esztergomba, a Dobó Gimnáziumba. Innen is ment nyugdíjba, 1970-ben. 1974-ben édesanyám pécsi házába költöztünk. (Tulajdonunk visszaszerzése külön regény témája lehetne.) Édesapám itt már nem tudott megmelegedni, újra beilleszkedni a város művészeti életébe. 1983-ban halt meg, tüdőrákban – emlékezik Franciska.

Milyen festő volt Heil Ferenc? Nem tudom megítélni. Mi, diákok, szerettük hallgatni, mikor a reneszánsz művészetről mesélt – meg azt is, hogy nem sietett nagyon, hogy beérjen óra elejére. Ma is előttem van, amint – fekete vizslájával, Pajtással – sétál a Kis-Duna part platánjai alatt.

Képet nem szívesen adott el, inkább magának, családjának tartotta, amit festett. Önálló kiállítása csak egyszer volt, az is a halála után, Pécsen. Talán Esztergom városa is rendezhetne neki egy kiállítást...

(Esztergom és Vidéke, 1998. június 11.)

Heil-Huba Ferenc: Női portré háromnegyed profilból, 1936

Heil-Huba Ferenc: Seregi Zsuzsanna portréja, 1954